

Ontmoetingsplaatsen voor Kinderen en Ouders

Discussietekst van het netwerk Ontmoetingsplaatsen voor Kinderen en Ouders

Eindredactie:

Sandra Van der Mespel

Sinds april 2007 komen inrichters van Ontmoetingsplaatsen voor Kinderen en Ouders in Vlaanderen en beleidsmedewerkers van stedelijke overheden samen in het Netwerk Ontmoetingsplaatsen voor Kinderen en Ouders. Dit netwerk heeft de volgende doelstellingen:

- kennismaken met elkaars visie en werking,
- inhoudelijke discussie en reflectie over visie, praktijk en positie van Ontmoetingsplaatsen faciliteren,
- de Ontmoetingsplaatsen als werkvorm meer zichtbaar maken.

Het netwerk ging in 2008, rekening houdend met de diversiteit van de verschillende werkpraktijken, op zoek naar de gemeenschappelijke noemer in de visie en praktijk van de Ontmoetingsplaatsen voor Kinderen en Ouders. Deze discussietekst is hiervan het resultaat. De tekst schetst de werking, de legitimering en de positionering van de Ontmoetingsplaatsen voor Kinderen en Ouders. Via deze tekst willen we inzicht geven in het wat en waarom van de ontmoetingsplaatsen en de discussie over de positionering en structurele inbedding initiëren. Het betreft een discussietekst omdat we de tekst niet beschouwen als een eindpunt, maar als een tussentijdse balans in de discussie over de Ontmoetingsplaatsen voor Kinderen en Ouders.

De volgende organisaties zijn vertegenwoordigd in het netwerk Ontmoetingsplaatsen voor Kinderen en Ouder en onderschrijven deze tekst:

- De Speelbrug (Antwerpen) door Lie Gheeraert en Jean-Pierre Van Eeckhout
- Project Babel-uurtje (Gent), van vzw Kind en Preventie - Inloopteam Brugse Poort door Sabine Claeys
- Steunpunt opvoedingsondersteuning (Antwerpen) door An de Kinderen en Katja Schulz
- VCOK door Katelijne De Brabandere
- VBJK door Sandra Van der Mespel
- UGent, Vakgroep sociale agogiek door Michel Vandenbroeck
- Project Speel-wij (Genk) van vzw Pas door Hilde Haerden en Kristel Houben
- Vzw Opvoeden in Brussel door Lieve De Wulf
- SpeelOdroom (Leuven) door Rudy Vandenborre
- vzw Eerste Stappen door Patrick Meurs (KULeuven en Hoger Instituut Gezinswetenschappen Brussel)

Ontmoetingsplaatsen voor Kinderen en Ouders: werking

Wat en voor wie?

Een ontmoetingsplaats voor Kinderen en Ouders biedt *spel- en ontmoetingskansen* aan kinderen en hun ouders of opvoedingsverantwoordelijken.

Het is een leuke en stimulerende plaats waar jonge kinderen in de nabijheid van een vertrouwde volwassene kunnen spelen. Ouders of andere opvoedingsverantwoordelijken kunnen er een leuke tijd doorbrengen samen met hun kind en anderen.

Maar het is tegelijkertijd meer dan 'samen een leuke tijd doorbrengen'. *Relaties* staan centraal in de ontmoetingsplaats, met name de relatie tussen kind en ouder, tussen kinderen en tussen ouders. Jonge kinderen kunnen er in een veilige omgeving de relatie met hun ouders of andere opvoedingsverantwoordelijken exploreren. Zo zetten ze spelenderwijs de eerste stapjes uit de buurt van de begeleidende volwassene. Daarnaast krijgen jonge kinderen er de kans om andere kinderen en volwassenen te ontmoeten. In het spel met andere kinderen maken ze kennis met de (spel)regels van het samenleven.

Ouders hebben er de tijd en ruimte om samen met hun kind te spelen. Dit kan de band met hun kind versterken. Tegelijkertijd daagt de exploratie van het kind ouders uit om het kind de nodige ruimte te bieden om autonomie te verwerven.

Ouders ontmoeten er ook andere ouders. Ze zien en horen hoe andere ouders met hun kind praten en omgaan. Dit zet aan tot bevraging van emoties, gevoelens en gedachten die verbonden zijn met wat ze doen als ouder.

De rol van de medewerkers bestaat eruit om een omgeving te creëren waar kinderen en ouders een leuke 'speeltijd' beleven, relaties zich kunnen ontwikkelen en 'het in vraag stellen' vergemakkelijkt wordt.

De ontmoetingsplaats richt zich tot *kinderen in de voorschoolse leeftijd* en hun ouders of andere *opvoedingsverantwoordelijken* (bvb. grootouder, grote broer of zus, oppas, ...).

Het richt zich tot *alle gezinnen uit de buurt*. Dit betekent ten eerste dat een ontmoetingsplaats niet probleemgericht is. Het richt zich tot alle jonge kinderen en hun ouders¹, ongeacht of zij zelf problemen ervaren.

Ten tweede betekent dit dat de ontmoetingsplaats wat betreft gebruikers streeft naar representatie van de buurt waarin het gevestigd is.

Tenslotte streeft de ontmoetingsplaats er naar zowel moeders als vaders te bereiken. Dit laatste is belangrijk gezien een groot deel van de huidige voorzieningen voor jonge kinderen de vaders niet bereikt. Dit is problematisch gezien de mate waarin vaders betrokken (kunnen) zijn bij de opvoeding van hun kinderen, een belangrijke impact heeft.

Uitgangspunten

Opvoedingonzekerheid als bron van reflectie

Er is een vrij grote consensus dat opvoedingonzekerheid niet noodzakelijk een probleem vormt. De gezinsopvoeding gaat doorgaans goed, precies omdat ouders (en kinderen) steeds reflecteren op wat er gebeurt en hun gedrag aanpassen aan elkaar. Net wanneer, bvb. omwille van externe stressoren, die reflectie stopt en de zelfsturing niet meer doorgaat, dreigt het in de opvoeding mis te lopen. Opvoedingonzekerheid heeft dus een zeer nuttige functie: ze is de oorzaak van dialoog en reflectie. Het niet-weten creëert ruimte om te luisteren naar het kind en naar andere opvoeders.

De Ontmoetingsplaats voor Kinderen en Ouders vervult hierin een dubbele functie. Enerzijds laat zij toe dat ouders hun onzekerheden met elkaar delen en zo hun eigen twijfels de-problematiseren. Daarnaast worden ouders er geconfronteerd met andere opvattingen en manieren om met kinderen om te gaan. Deze confrontatie geeft op een constructieve manier aanleiding tot reflectie over het eigen handelen.

Eigen opvoedkundig weten

De Ontmoetingsplaats vertrekt van een opvoedkundig weten dat *uniek* is voor elk kind en zijn/haar opvoeder(s) in hun context. Dit wil zeggen dat een ontmoetingsplaats niet vertrekt van de deskundigheid van de medewerkers inzake het opvoeden van jonge kinderen, noch van een bepaalde definitie van 'good enough' ouderschap. We gaan er vanuit dat opvoedingsverantwoordelijken het eigen opvoedkundig weten ontwikkelen in de interactie met het kind, met andere opvoedingsverantwoordelijken en met de bredere samenleving. Het groeit als het ware als eigenschap van het gezinssysteem zelf.

Het is daarnaast een weten dat steeds in ontwikkeling is en zich uitbreidt: als men in een opvoeding iets 'opgelost' heeft, stelt zich reeds een andere vraag waarop terug op een andere manier moet geantwoord worden. Het is daarenboven een weten dat deels onbewust is. Daarom is dit weten geen 'savoir', maar wel een 'savoir faire'.

¹ Om de leesbaarheid van de tekst te bevorderen, zullen we verder gebruik maken van de term 'ouders'. Dit moet begrepen worden als 'ouders en andere opvoedingsverantwoordelijken'.

Gerichtheid op het kind

Een Ontmoetingsplaats voor Kinderen en Ouders vertrekt van een sterke gerichtheid op het kind in relatie tot anderen.

Dit sluit aan bij de motivatie van opvoedingsverantwoordelijken om van een ontmoetingsplaats gebruik te maken, met name de kansen die het hun kind biedt om te spelen en andere kinderen te ontmoeten.

De sterke gerichtheid op het kind en haar/zijn relaties komt op verschillende manieren tot uiting in de werking. Enkele voorbeelden:

- De inrichting van de ruimte is gericht op het bieden van speel- en ontmoetingskansen voor jonge kinderen.
- Bij het binnenkomen wordt de naam van het kind genoteerd. Op deze manier krijgt het kind een eigen plaats, die ook zichtbaar is voor de anderen. Daarnaast wordt vaak de naam en/of soort relatie van de begeleidende volwassene genoteerd. Op deze manier wordt de volwassen-kind relatie primair gesteld.
- De houding van de medewerkers getuigt van luisteren naar de psychische wereld van het kind zoals deze in spel en gedrag tot uiting komt. Doordat de medewerker de emoties en het verlangen van het kind ernstig neemt, krijgt het kind de kans zijn innerlijke wereld te ontwikkelen.
- Medewerkers kunnen de begeleidende volwassene of het kind doorheen het bezoek aan de Ontmoetingsplaats over hun relatie tot elkaar, tot andere kinderen of andere volwassenen aanspreken. Op deze manier wordt het relationele van de opvoeding benadrukt.

Autonomie en verbondenheid

Autonomie is een belangrijk gegeven in onze samenleving, en meer specifiek in de hedendaagse opvoeding. De Ontmoetingsplaats biedt jonge kinderen de ruimte om autonomie te verwerven. Een kind zet in de ontmoetingsplaats als het ware een stap in de wereld.

Tegelijkertijd gaat autonomie steeds gepaard met verbondenheid. Het is in relatie tot anderen dat we ons ontplooiën. In de ontmoetingsplaats krijgt deze verbondenheid een mogelijke vorm. Ouder en kind schrijven er zich in in de gemeenschap. Op deze wijze wordt de autonome burger niet verengd tot een ideaalbeeld van het zelfgenoegzame (self-sufficient) individu, maar wordt zijn relatie tot de andere in rekening gebracht. Hierdoor wordt ook de illusie van de individuele maakbare wereld in vraag gesteld.

Werkingsprincipes

Verhalen als middel

Via verhalen vertellen we en geven we vorm aan wie we zijn: wie ben ik? wat wil ik? wie zijn betekenisvolle personen in mijn leven? in welke wereld leef ik? hoe kijk ik naar de wereld? We gaan er van uit dat een kind van bij de geboorte een talig wezen is. Ook jonge kinderen hebben hun eigen verhalen. Ze drukken deze verhalen uit via gedrag, spel of gebrabbel.

De medewerkers in de ontmoetingsplaats nodigen kinderen en ouders uit hun verhaal te 'vertellen' aan elkaar. Deze verhalen lokken op hun beurt andere verhalen uit. Hierbij gaan we ervan uit dat verhalen op verschillende manieren worden 'verteld': door te praten, lichaamstaal, via ons gedrag in een groep of door iets (bvb. muziek, foto's of beelden) te creëren.

Op deze manier schrijven ouders en kinderen verder aan hun persoonlijk verhaal en worden gezamenlijke verhalen – m.a.w. cultuur - geproduceerd. Daarom kunnen we een ontmoetingsplaats ook beschouwen als een cultureel centrum voor jonge kinderen waar socio-culturele uitwisseling plaats vindt.

De groep en in het bijzonder de vrije confrontatie als middel

De medewerkers en de ruimte faciliteren 'confrontatie' tussen ouders. Dit ongeacht of ouders nu met elkaar praten of niet. Ouders worden er immers onwillekeurig geconfronteerd met andere opvoedingsstijlen van andere ouders. Het observeren en ervaren van andere ouderschapsstijlen en -methoden verhoogt de creativiteit in het omgaan met de uitdagingen waar kind en ouder voor staan in zijn/haar ontwikkeling. De medewerkers geven geen oordeel of duiding; ze streven evenmin naar het bereiken van een consensus tussen ouders. Ze hebben integendeel de opdracht de reflectie aan de gang te houden. Dit betekent bijvoorbeeld dat ze vermijden dat één of enkele ouders de positie krijgen van diegene die het best weet. De confrontatie is *vrij*, omdat ouders zelf uitmaken wat ze met die confrontatie doen. Ze is *niet vrijblijvend*, omdat ze hoe dan ook aan het denken zet over de eigen opvoedingsstijl.

Daarnaast zorgt de groep ook voor een confrontatie tussen ouder en kind. Ouder en kind gedragen zich immers anders in groep. Dit daagt ouder en kind uit om hun relatie verder te ontwikkelen.

Ruimte als middel

De fysieke ruimte speelt een belangrijke rol in de Ontmoetingsplaats. De ruimte is een speelruimte omdat kinderen via spel in de wereld staan. Er is dus een aantrekkelijke en uitdagende spelomgeving nodig.

De ruimte is daarnaast een open ruimte, waar spreken en spelen met het kind de uitbouw van een psychische en sociale ruimte faciliteert.

Ten tweede faciliteert de ruimte het exploreren en verbreden van relaties. De ruimte biedt kinderen de mogelijkheid om bvb. in de nabijheid of weg van de vertrouwde opvoeder of om alleen of samen met andere kinderen te spelen. De ruimte biedt ouders de mogelijkheid om zich eerder afzijdig te houden of om te praten met één of meerdere ouders.

Ten derde is de ruimte een weerspiegeling van de kinderen en ouders in de Ontmoetingsplaats. Zo is de inrichting van de ruimte en het aanbod van materialen afgestemd op de onderwerpen die de kinderen bezighouden. De ruimte vertelt ook wie er komt door de plaats die thuishalen en -gewoonten er krijgen. Ten slotte hebben ouders en opvoedingsverantwoordelijken ook zelf de mogelijkheid om de ruimte naar hun zin te veranderen.

Het voorgaande impliceert dat de medewerkers de inrichting van de ruimte voortdurende evalueren en aanpassen in functie van de dynamieken in de groep.

Het hier en nu als middel

De concrete interacties die op dat moment gebeuren zijn vaak het onderwerp van gesprek. Op deze manier wordt de band tussen kind en opvoeder niet verbroken en ontwikkelt het eigen opvoedkundig weten zich in de interactie tussen ouder, kind en omgeving.

Werkingsvoorwaarden

In dit deel formuleren we enkele minimale voorwaarden die noodzakelijk zijn voor de goede werking van een Ontmoetingsplaats voor kinderen en ouders, ongeacht de diverse werkpraktijken.

Professionaliteit van de medewerkers

De Ontmoetingsplaats vereist in de eerste plaats van de medewerkers (vrijwilligers én betaalde krachten) een *reflexieve professionaliteit*. Dit betekent dat zij in staat moeten zijn om hun praktijk voortdurend te veranderen in functie van de complexe situaties waarmee ze geconfronteerd worden en om kritisch te reflecteren over hun eigen kijken en handelen.

Daarnaast vereist een Ontmoetingsplaats medewerkers die

- kinderen en opvoedingsverantwoordelijken hartelijk ontvangen,

- de rol van de ouders of de opvoeder die het kind begeleidt, op elke moment respecteren,
- luisteren naar kind en ouder,
- observeren, benoemen, verwoorden en bevragen; niet met het doel te oordelen of te duiden, wel met het doel de vrije confrontatie, de reflectie en de ontwikkeling van eigen ideeën over opvoeding te faciliteren.

Omkadering van de medewerkers: intervisie

Het idee dat het 'savoir faire' van ouders en de ontmoeting centraal staat, maakt dat de medewerkers een paradoxale taak wacht. Enerzijds cijferen ze zich als het ware weg. Anderzijds hebben zij een belangrijke faciliterende rol: ze nodigen kinderen en ouders uit hun verhaal te 'vertellen' en zorgen ervoor dat de ontmoeting kan plaats vinden. Dit vraagt van de medewerkers een continue reflectie over: wat gebeurt er in de ontmoetingsplaats? Hoe beïnvloeden mijn onbewuste aannames en mijn handelen deze dynamiek? Dit vormt telkens opnieuw het uitgangspunt om de werking bij te sturen. Intervisie, al dan niet onder begeleiding, is dus noodzakelijk.

Laagdrempeligheid

Ontmoetingsplaatsen voor Kinderen en Ouders staan open voor alle gezinnen uit de buurt en werken uitdrukkelijk met diversiteit. Daarom is laagdrempeligheid een belangrijke werkingsvoorwaarde.

Dit vereist een continue reflectie over de vraag 'wie bereiken we wel/niet en waarom?'. Deze analyse geeft aanleiding tot het regelmatig bijsturen van de werking. Op deze manier wordt een maximale diversiteit op alle vlakken (bvb. gender, socio-economisch, etnisch-cultureel, enz.) nagestreefd.

Daarnaast wordt anonimiteit gegarandeerd voor ouders en kinderen. Ouders moeten zelf kunnen bepalen welke informatie ze over zichzelf wensen te geven.

Samenwerking

Ontmoetingsplaatsen dienen aan te sluiten bij de tendens tot samenwerking. Dit is belangrijk om versnippering te vermijden, knowhow te delen en de doelgroep toe te leiden naar de ontmoetingsplaats.

Om deze reden is aansluiting bij het lokaal overleg kinderopvang en het lokaal overleg opvoedingsondersteuning (cfr. positionering) wenselijk. Daarnaast is het wenselijk dat er samenwerkingsverbanden met diverse organisaties worden aangegaan in functie van afstemming, uitwisseling knowhow en toeleiding. Dit dient steeds te gebeuren met respect voor de eigenheid van een ontmoetingsplaats.

Ontmoetingsplaatsen voor Kinderen en Ouders: waarom?

Een sociaal netwerk tijdens de eerste levensjaren

Op *sociaal-emotioneel vlak* zet een kind tijdens de eerste levensjaren belangrijke stappen: het kind ontwikkelt een hechte band met één of meerdere opvoedingsverantwoordelijken. Het staat voor de uitdaging een zelfbewuste, meervoudige identiteit op te bouwen, zonder zijn verbondenheid met de 'ander' te verliezen. Die ontwikkeling gebeurt bij uitstek in een *wezenlijk relationele context* (in interactie tussen kind en ouders, kind en ruimere familie, kind en andere opvoedingsverantwoordelijken, kind en andere kinderen, kind en woonomgeving, kind en samenleving). Het kind speelt in deze interactie zelf een actieve rol en geeft ook actief betekenis aan deze interacties

In een ontmoetingsplaats krijgen jonge kinderen en hun ouders de kans om de *relaties met de vertrouwde volwassenen te exploreren en te verbreden*. Dit wordt bevestigd door de resultaten van een bevraging die de Speelbrug uitvoerde bij de ouders: 23% van de bevraagde ouders stelt vast dat zijn/haar kind meer kan "loslaten" en zich toch nog veilig voelt. Daarnaast stelt 23% van de bevraagde ouders vast dat zijn/haar kind zich socialer

opstelt sinds hij/zij naar de Speelbrug komt. Dit is van essentieel belang, want het is pas in de relatie tot anderen dat we ons ontplooiën, dat we onze identiteit en ons zelfbewustzijn ontwikkelen en dat we dus iemand worden. Daarom is het zo belangrijk dat kinderen van jongs af aan samen kunnen zijn met andere jonge kinderen en volwassenen. Aangezien gezinnen in Vlaanderen gemiddeld een tot twee kinderen hebben, en het leeftijdsverschil tussen broers en zussen toegenomen is, is het niet vanzelfsprekend dat kinderen deze sociale contacten thuis kunnen opdoen. Kinderen die niet naar de kinderopvang gaan, kunnen daardoor kansen tot socialisering missen. Ook voor de ouders vormt dit de hoofdmotivatie om van een ontmoetingsplaats gebruik te maken. Zij zien de ontmoetingsplaats op die manier als een verbreding van het opvoedingsmilieu. Het is daarenboven van het grootste belang dat kinderen van jongs af aan in contact komen met de diversiteit van de samenleving en dit in een begeleide, gemedieerde context waarin ze kunnen leren omgaan met die diversiteit.

Tegelijkertijd brengt de komst van een kind veel *veranderingen* mee voor *het gezin*. Een baby in huis zet emotioneel een en ander in gang. Zo komt via het contact met het kind de eigen kindergeschiedenis opnieuw tot leven. Ook op materieel, relationeel, sociaal, lichamelijk en professioneel vlak doen er zich grote veranderingen voor. Deze veranderingen zijn enerzijds fascinerend. Anderzijds kunnen ze ook belastend of nieuw zijn voor ouders. De snelle ontwikkelingen doen een groot appèl op hun flexibiliteit. Een ontmoetingsplaats ondersteunt ouders in deze periode van veranderingen. Zo leert Italiaans onderzoek ons dat deelname aan een ontmoetingsplaats een positief effect heeft op de competentie van ouders om hun eigen kind te observeren.

De brug naar de kinderopvang en/of kleuterschool

Zowel de Vlaamse gemeenschapsminister van Onderwijs als zijn collega van Welzijn en Gezin hechten veel belang aan het stimuleren van de kleuterparticipatie. Om verschillende redenen kunnen ontmoetingsplaatsen hieraan bijdragen. Ten eerste is het een plaats waar kleuters die niet naar de kleuterschool gaan, toch *socialiserende ervaringen* kunnen opdoen, in aanwezigheid van hun ouders of opvoedingsverantwoordelijken. Dat betekent dat het een plaats is waar de relatie tussen opvoeder en kind (en de afstand tussen beiden) mee vorm kan krijgen. Bovendien zullen ouders van kleuters die niet naar de kleuterschool gaan, er onwillekeurig ook geconfronteerd worden met ouders die voor hun kind een andere keuze maakten en kan dus ook op dat vlak de vrije confrontatie een rol spelen.

Onderzoek in ontmoetingsplaatsen in Italië wees uit dat deelname aan deze ontmoetingsplaatsen een kind helpt om de stap naar school te overbruggen. De bevraging uitgevoerd door de Speelbrug bevestigt dit: 21% van de ouders getuigt dat hun kind klaar is om naar school te gaan door deelname aan de Speelbrug. Daarenboven leert het Italiaanse onderzoek dat ouders vaardiger zijn in het communiceren met leerkrachten en het begeleiden van hun kind bij de overgang naar school.

Vraag naar gemeenschapsvorming in steden

De opvoeding is niet enkel een privaat gezinsgebeuren, maar situeert zich ook in een bredere maatschappelijke context (de buurt, de stad, de samenleving), waarin mensen met elkaar omgaan. Vooral in stedelijke contexten zijn vragen omtrent dit samenleven aan de orde. Ondanks de densiteit en diversiteit die de stedelijkheid kenmerkt, zien we immers dat in steden:

- gezinnen vaak kleine netwerken hebben,
- over beperkte ontmoetingsmogelijkheden met andere kinderen beschikken,
- informele ontmoetingen vaak gesegregeerd (socio-economisch of etnisch-cultureel) zijn,
- sommige ouders een erg lange tijd met hun kinderen alleen doorbrengen en dit ervaren als onaangenaam of stressvol,
- gezinnen met jonge kinderen soms erg eng behuisd zijn.

De Ontmoetingsplaatsen voor Kinderen en Ouders spelen in op de vraag naar *gemeenschapsvorming over socio-economische of etnisch-culturele grenzen* heen die in

steden het meest aan de orde is. De ervaring in de kinderopvang wijst uit dat jonge kinderen een uitstekend sociaal bindmiddel zijn.

Ontmoetingsplaatsen voor Kinderen en Ouders: positionering

We positioneren de Ontmoetingsplaatsen voor Kinderen en Ouders onder het gezinsbeleid en meer specifiek op de brug tussen de beleidsdomeinen opvoedingsondersteuning en kinderopvang.

De Ontmoetingsplaatsen voor Kinderen en Ouders hebben ten eerste een duidelijke link met het domein *opvoedingsondersteuning*. Het Decreet houdende de organisatie van opvoedingondersteuning (goedgekeurd door Vlaams Parlement op 10 juli 2007) kent de opvoedingswinkels de volgende opdracht toe: "het stimuleren van ontmoetingen tussen opvoedingsverantwoordelijken met de nadruk op het creëren van sociale netwerken en het bespreekbaar maken van het opvoeden van kinderen bij brede groepen van opvoedingsverantwoordelijken". De ontmoeting tussen ouders faciliteren is een belangrijke doelstelling van de ontmoetingsplaatsen. Dus we kunnen ze beschouwen als een vorm van opvoedingsondersteuning.

Daarnaast hebben de ontmoetingsplaatsen een duidelijke link met de *kinderopvang*. Net zoals de kinderopvang, hebben de ontmoetingsplaatsen een pedagogische en sociale functie, m.n.

- Ze zijn een plaats waar kinderen zowel autonomie als onderlinge verbondenheid kunnen ervaren.
- Ze bieden een goed ingerichte plaats met speelmogelijkheden.
- Ze bieden activiteiten die de waaiër aan speelmogelijkheden vergroten (boekjes, senso-motorische activiteiten, creatieve activiteiten, ...).
- Ze bieden ook een plaats waar anderstalige kinderen met hun ouders in contact komen met het Nederlands wat hun taalverwerving ten goede kan komen.
- Ze bieden vooral de mogelijkheid om andere kinderen te ontmoeten en dus essentiële sociale vaardigheden te ontplooien (delen, samenwerken, ruzie maken en weer bijleggen, ...).

Om bovenstaande redenen positioneren we de Ontmoetingsplaatsen voor Kinderen en Ouders op de brug tussen opvoedingsondersteuning en kinderopvang. Daarenboven zijn ze een *belangrijke aanvulling op het huidige gezinsbeleid*.

Er is sinds lang een overweldigende internationale literatuur over het *belang van informele sociale steun voor jonge ouders*. Tal van onderzoeken hebben aangetoond dat informele sociale steun zowel directe effecten als indirecte effecten – bvb. als buffer tegen stress – heeft op het welzijn van ouders. Ook in ons taalgebied zijn experts het eens over het belang van die informele sociale netwerken en de sociale en/of emotionele steun die zij kunnen betekenen. Het belang van sociale steun en de condities die sociale steun mogelijk maken, neemt toe naarmate de samenleving individualiseert. In deze context is het noodzakelijk om er over te waken dat er een goed evenwicht blijft bestaan tussen enerzijds tendensen die ouders responsabiliseren (en verantwoordelijkheden individualiseren) en de nadruk leggen op autonomie; en anderzijds tendensen die eerder de gemeenschappelijke, gedeelde verantwoordelijkheid en de onderlinge afhankelijkheid benadrukken.

Opvoedingsondersteuning is in Vlaanderen een beleidsprioriteit. Er gaan dan ook steeds meer middelen naar deze "nieuwe" sector. Dat is op zich een goede zaak. Tegelijkertijd is het belangrijk om te zien of de investering van publieke middelen op een evenwichtige manier zowel individualiserende, responsabiliserende als meer sociale tendensen van gedeelde verantwoordelijkheden en verbondenheid ondersteunt. Momenteel wordt een groot deel van de publieke middelen geïnvesteerd in projecten die de nadruk leggen op informatie en adviezen aan individuele ouders. De focus ligt hierbij in de eerste plaats op het autonome, verantwoordelijke individu. Daar is op zich niets mis mee. Het is evenwel

belangrijk dat een beleid evenwichtig is en dus andere vormen van opvoedingsondersteuning mogelijk maakt en ondersteunt. Deze andere vormen dienen gemeenschapsvormend te zijn en de nadruk te leggen op de informele sociale steun. Dit is in de Vlaamse context des te belangrijker omwille van de manier waarop de kinderopvang historisch gegroeid is. De *Vlaamse kinderopvang* bestaat enkel uit voorzieningen waar ouders geacht worden hun kind aan anderen toe te vertrouwen. Wij kennen geen vormen van kinderopvang die door ouders zelf georganiseerd worden of andere vormen waarin ouders en professionelen samen de zorg voor kinderen opnemen. In de ons omringende landen bestaan er wel diverse dergelijke vormen, bijvoorbeeld de lieux d'accueil parents-enfants, de Maisons Vertes, crèches en halte-garderies parentales in Frankrijk, de peuterspeelzalen in Nederland, of de Spazio Insieme in Italië. In Brussel en Wallonië bestaan sinds 25 jaar diverse ontmoetingsruimten naar het model van de Franse Maisons Vertes. Deze diverse initiatieven worden vaak – maar niet uitsluitend – bezocht door mensen die geen gebruik maken van kinderopvang. We merken tenslotte op dat de ontmoetingsplaatsen evenwel geen vervanging zijn van kinderopvang voor niet-werkende ouders. Voor sommige van deze ouders is het absoluut wenselijk en noodzakelijk dat zij ook af en toe op kinderopvang beroep kunnen doen, omdat zij er behoefte aan hebben de opvoedingsverantwoordelijkheid tijdelijk aan anderen over te dragen. Daarnaast zijn ze geen vervanging van de ontmoetingsfunctie die ook de kinderopvang heeft. Kinderopvang moet ook verder worden uitgebouwd als een plaats waar kinderen en ouders die van kinderopvang gebruik maken, elkaar en de professionele opvoeders kunnen ontmoeten.

Bronnen

- Beague, P. (2004) *La maison ouverte n'est pas née par hasard*. Brussel, Fondation Dolto.
- Beague, P. (2008) *De la 'Maison Verte' aux lieux d'accueil enfants – parents : Françoise Dolto, révolutionnaire avant l'heure...* *Elternbildung* 4/05, p. 14-17.
- Beck, U. (1997). *Democratisation of the family*. *Childhood*, 4(2), 151-168.
- Bion, W.R. (1962) *Learning from Experience*. London: Heinemann Medical Books.
- Buyse, A. (2008). *Opvoedingsondersteuning. Ondersteuning van gezinnen vandaag: een onderzoek*. . Gent: UGent - Gezinsbond.
- de Halleux, C. (1994) *Pourquoi des lieux d'accueil enfants – parents ?* Brussel, Fondation Dolto.
- Dolto, F. (1985) *La cause des enfants*. Paris, éd.Laffont.
- Dolto, F. (1986) *La difficulté de vivre*. Paris, Vertiges du Nord/Carrere – Livre de Poche 6538, p. 498-521.
- Fonagy, P. (2001) *Attachment Theory and Psychoanalysis*. New York: Other Press, 2001
- Giddens, A. (1998). *The Third Way: the renewal of social democracy*. Cambridge: Polity Press.
- Goris, P.; Van Gils, J.; Barants, P.; Fret, L.; Heughebaert, H. De Vos, K. & Lambrecht, P. (2004). *Als kansen risico's worden*. *Alert*, 2, 15-28.
- Hermanns, J. (2008). *Opvoedingsondersteuning: een winst- en verliesrekening*. *Welwijs*, 19(1), 12-15.
- Jack, G. (2000). *Ecological influences on parenting and child development*. *British Journal of Social Work*, 30, 703-720.
- Mantovani, S. (2001). *Milan : meeting new kinds of family needs*. In Gandini, L. & Pope Edwards, E. (Eds.), *Bambini : the Italian approach to infant/toddler care*. New York/London: Teachers College, Columbia University.
- Manotvani, S., Musatti, T. (1996). *New educational provision for young children in Italy*. *European journal of psychology of education*, vol. 2, 119-128.
- Musatti, T. (2007). *La signification des lieux d'accueil pour la petite enfance aujourd'hui*. In G. Brougère & M. Vandebroek (Eds.), *Nouveaux paradigmes pour repenser l'éducation préscolaire*. Bruxelles : Peter Lang.
- Neyrand, G. (1995) *Sur les pas de la maison verte. Des lieux d'accueil pour les enfants et leurs parents*. Paris, Syros.
- Peeters, J. (2008). *Een internationaal perspectief op professionaliteit in de kinderopvang in Vlaanderen. Een analyse van visies en betekenisverleningen van ouders, medewerkers en beleidsmakers*. UGent: Proefschrift ingediend tot het behalen van de academische graad van Doctor in de Pedagogische Wetenschappen.

- Rosanvallon, P. (1995). *La nouvelle question sociale: repenser l'Etat-providence*. Paris: Seuil.
- Rullo, G., & Musatti, T. (2005). Mothering young children: child care, stress and social life. *European Journal of Psychology of Education*, 20 (2), 107 – 119.
- Sarason, B. R., Sarason, I. G., & Pierce, G. R. (1990). *Social support: an interactional view*. New York: John Wiley & Sons.
- Speelbrug (2007) Jaarverslag 2007. Onuitgegeven publicatie.
- This, B. (2007) *La maison verte. Créer des lieux d'accueil*. Paris, Belin.
- Vandemeulebroecke, L., & De Munter, A. (2004). *Opvoedingsondersteuning. Visie en kwaliteit*. Leuven: Universitaire Pers Leuven.
- Vandenborre, R. (2006) *Een stapje in de wereld. Over de werking van ouder-kind-ontmoetingsplaatsen geïnspireerd door de Maisons Vertes*. www.despeelbrug.be
- Vandenbroeck, M. (1999). *De Blik van de Yeti. Over het opvoeden van jonge kinderen tot zelfbewustzijn en verbondenheid*. Utrecht: SWP.
- Vandenbroeck, M.; Boonaert, T.; Van der Mespel, S. & De Brabandere, K. (2007) *Opvoeden in Brussel*. Gent-Brussel: UGent – VBJK – VCOK – VGC
- Vandenbroeck, M., Van der Mespel, S., & De Brabandere, K. (in press). *Dialogical spaces to reconceptualize parent support in the social investment state*. *Contemporary Issues in Early Childhood*.
- Vliegen, N., Leroy, C., Meurs, P. (2006). *Kleine baby's, prille ouders. Samen in Ontwikkeling*. Leuven: Acco.
- Winnicott, D.W. (1971). *Playing and Reality*. London: Tavistock Publications.